

Sermo

tante vt supradictum est fit grē. ideo merito hoc nomen inuocamus orantes quod beatus bern. orans ait. **D**ulcissimus nomē marie inuocātibus seruuilis per te regina clemens grē sue munerā largiatur ihesus christus filius tu^s qui cūz prē et spū scō viuūz et regnat in secula seculorum Amen.

Sermo quintus

De maria gracia plena

Hostensum est supra quō maria propter purissimam vite innocētiā merito per anē salutatur et quomō propter inestimabilem suā miām merito maria vocatur. **O**ndendum est autē nunc quō propter plenissimam grē affluentia merito grā plena fore commemoratur **A**ue maria grā plena **C**ōsideremus kīnī grām istam grām marie grām admirandā **C**ōsideremus inq̃ grē marie veritatem immensitatē. multipliciter. vtilitatem **G**rā namq; marie grā verissima: grā immēssissima. grā multiplicissima. gratia vtilissima est **P**rimo itaq; consideremus grē marie veritatem **D**e hac gabriel ait **l**uce primo **I**nuenisti grām apud deum **G**rā vtiq; vera est que apud deū inuenitur qui veritas est **A**pud deum dicit nō apud dyabolum **D**iabolus enim aīe grām male. p̄speritatis offert. vt eo liberius peccet **A**n̄ holofernes qui dyabolū significat ait ad iudith iudith xii. **B**ibe nūc et accumbe in iocūditate qm̄ inuenisti grām apud me **I**tem apud deū dicit non apud mundum. qz apud mūdum id est apud hōies mundanos sepe valde falsa grā falsa amicitia inuenitur **A**n̄ ecclā. viii. **N**on omni homini cor tuūz manifestes ne forte inferat tibi falsam grām et puiciet tibi. **I**tem apud deum dicit non apud carnes **N**am gratia carnis falsa grā est vtpote carnis pulchritudo et huiusmodi **U**n̄ puerbioz xxi. **S**allax grā et vana est pulchritudo et c. **Q**uia q̃ graciosissima virgo maria falsam grām dyaboli. falsam grām mundi. falsā grām p̄tempfit. ideo merito apud deum veraz grā

tiam inuenit **V**eram utiqz & puram. nulla adulterina mixtura
viciatam. & vere dicere possit illud ecclās. xxiii. **Q**uasi balsamū
non mixtur odor me⁹. **B**alsamū marie ē vnctio grē qua maria
copiosissime est infusa **I**n bern. loquens de illo verbo. **S**p̄s
sanctus superueniet in te ait preciosum illud balsamū tanta ri/
bi copia tantaqz plenitudine influet. vt copiosissime effluat cir
cūquaqz **B**alsamū misceri solet & viciari mellez oleo. sed certe
balsamū spūs sancti in maria non fuit mixtum qz nec melle car
nalitatis. nec mundane cōsolationis. nec oleo vane laudis & ad
ulationis fuit viciatum **E**t qz tā vera & tam pura marie gratia
fuit. ideo bene hieronim⁹ de ipsa sic dicit. **Q**uicquid in maria
gestū est totum puritas & simplicitas. totum grā & veritas fuit.
totum miscōia & iusticia. q̄ de celo p̄spexit **Q**uicūqz ḡ cum
maria veram grām inuenire desiderāt ipsi cū maria omni desi
derio omni studio ad deum apud quem inuenitur accedant. si
cut hortatur aplūs ad hebreos iiii. dicens **A**deam⁹ ergo cum fi
ducia ad thronū grē eius. vt miām p̄sequamur & grām inuenia
mus in auxilio oportuno **E**t nota qz quicūqz vult inuenire dēt
querere & quicūqz vult querere debet se inclinare **I**nclinet er
go se cum maria p̄ humilitatem veram. quicūqz cum maria in
uenire cupit grām verā **D**icitur enim ecclā. iiij. **Q**uanto mag
nus es humilia te in omnibus. & coram deo inuenies grām. qm̄
magna potentia solius dei. & ab humilibus honoratur **M**aria
certe qz se per humilitatem verissime inclinavit verissimā grāz
inuenit vt v̄e dicere possit **R**espexit humilitatez ancille sue. ec
ce enim ex hoc brām me dicent omnes generationes **D**
Secūdo p̄siderem⁹ charissimi grē marie immensitatez. p̄pter
hanc enim dicta est gratia plena. **I**mmensa certe fuit grā qua
ipsa fuit plena immensūz enī vas non pōt esse plenū nisi immen
sum sit illud quo est plenū **M**aria autem vas immensissimum
fuit ex quo illū qm̄ maior celo est continere potuit **Q**uis est ce
lo maior. certe ille de quo salomon ait. ij. reg. viii. **S**i celum et
celi celoz te cape non pñt quanto magis domus hec quam edi
ficauit **N**ō utiqz domus p̄ salomonem edificata. sed domus p̄
illam significata deum cape potuit **T**u ergo immensissima ma

Sermo

ria capacioꝝ est celo. quem celi capere non poterant tuo gremio
o contulisti. **T**u capacioꝝ es mundo. **Q**uia quem totus non ca-
pit orbis in tua se clausit viscera factus homo. **S**i ergo maria tā
capacissima fuit ventre quantomagis mente. **E**t si capacitas
tam immensa fuit. oportuit utiq; q̄ gratia illa que tantam im-
plere potuit capacitate esset immensa. **Q**uis immensitatem
marie potest mensurare? **E**cce quid dicitur ecclesiastici primo
Alitudinem celi ⁊ latitudinem terre ⁊ profundum abissi quis
dimensus est. **Q** **C**elum est maria tū q̄ celesti puri-
tate. celesti charitate. celestibus alijs virtutibus habūdauit. tū
quia sedes dei excellentissima fuit. teste ppheta qui dicit. **D**o-
minus in celo parauit sedem suam. **T**erra quoq; maria fuit dū
fructum nobis illum protulit. de quo ipse propheta ait. **T**erra
dedit fructum suum id est maria genuit filium suum. **A**bissus
etiam est maria in bonitate ⁊ in miscōia. pfundissima. **U**n-
dūz pfundissimam filii sui misericordiam p nobis interpellat. qua
si abissus abissum inuocat. **C**elum ergo est maria terra est ma-
ria abissus est maria. **Q**uis huius celi altitudinem. quis huius
terre latitudinem. quis huius abissi pfunditatem. **Q**uis inq̄
marie immensitatem dimensus est. nisi ille solus qui ipsam non
solum in grā ⁊ in gloria. sed etiam in misericordia tā altissimam
tam latissimam. tam pfundissimam operatus est. **U**nde spe-
cialiter de eius miscōia **bernardus** ait. **Q**uis miscōie tue o bene-
dicta. longitudinem ⁊ latitudinem. sublimitatem ⁊ pfundum
queat inuestigare. **N**am longitudo misericordie eius vsq; ad
nouissimū diem inuocantibus eam subuenit vniuersis. **L**atitu-
do eius replet orbem terrarum. ut sua quoq; miscōia plena sit
omnis terra. **S**ic ⁊ sublimitas eius superne patrie inuenit re-
stauracionem. ⁊ profundum eius sedentibus in tenebris ⁊ in
vmbra mortis obtinuit redemptionem. **h**ec bern. **E**
Tercio consideremus charissimi gratie marie multiplicitates
de qua ipsa dicere potest illud ecclesiastici xxiij. **E**go quasi te-
rebintus extēdi ramos meos. ⁊ rami mei honoris ⁊ vite ⁊ grē.
Terebintus magna arbor est in syria scōm glosam. ⁊ habet ra-

Quintus

mos multos et extensos. **M**asculus huius arboris non facit fructum. sed tantum semina. cuius fructus inuenitur duplex. scilicet rubeus et pallidus. et est iocundi odoris

G Arborescens ista arbor procera arbor crescens in syria est beata virgo maria Syria interpretatur humecta. et vere humecta fuit per gratiam tota vita marie. Que in humore gratie creuit ab utero matris sue. Quid mirum si maria in humore gratie creuit cum sine humore gratie omne semen arescat. Unde de semine dicitur luce octauo. Natum aruit quia non habebat humorem Rami huius arboris rami honoris et gratie sunt virtutes multe et merita multa. multe eius virtutes et exempla. multe eius mie et beneficia. In his ramis libenter habitant. in his ramis libenter iubilant celestes auicule anime sancte. ut de ip[s]is etiam dici possit illud danielis quarto. In ramis eius conuersabantur volucres celi. Quod quod alte quod longe quod late arbor ista magna beata virgo maria ramos suos extendit. quod late ad homines. quod longe ad angelos quod alte ad deum Quomodo autem ad hos omnes extendit ramos gratiarum et misericordiarum suarum exponit beatus bernardus dicens Maria omnibus sinibus misericordie sue aperuit ut de plenitudine eius accipiant vniuersi. captiuus redemptionem. eger curationem. tristis consolationem. peccator veniam. iustus gratiam. angeli leticiam. denique tota trinitas gloriam. filii persona carnis humane habeat substantiam. **F**ructus huius arboris est ille de quo dicitur benedictus fructus ventris tui. Iste fructus rubeus fuit sanguine. pallidus autem morte. Unde sponsa dei anima sancta que ait can. v. Dilectus meus candidus et rubicundus Ipsa etiam potest dicere. dilectus meus pallidus et rubicundus Iste quoque fructus odore iocundus est deuotis animabus. Quod bene senserat beatus iohannes apostolus qui domino dixit Odores tuos percipientias in me excitauit eternas. o anima nonne odorem huius fructus sentis. o si sentires nonne post ipsius curres sicut odor caricorum primo Currem in odore vnguentorum tuorum. Mobile autem est quod fructum terebinti non masculus sed femina huius arboris proferre solet. sic certe fructum vite ihesum christum non masculus sed femina non

Sermo

vir. sed virgo protulit propter qđ bene aug^o. ait. **E**lecta est vgo mater que sine concupiscētia carnis concipet carnem et sine viro pareret virum. **I** Quarto consideremus kīni gratie marie vtilitatem. de hac dicit puerbioz. xi. **M**ulier graciosa inueniet gloriam. **E**cce vtilitas grē gracie marie est inuētio glorie perpetue. **U**tilissima certe fuit grā marie et sibi et nobis: **U**tilissima inquam fuit grā marie sibi ipsi. **G**rā enim deliciosam. grā miraculosam. grā gloriosam fecit mariā. deliciosam in aīo. miraculosam in filio. gloriosā in regno. **D**eliciosa certe fuit maria in mente spūali. **M**iraculosa in prole vgnali. gloriosa in dyademate eternali. gratia ergo mentem et aīam marie fecit deliciosam delicijs spūalib^o tanq̃ spūalem dei viui paradisum. iuxta illud ecclāsti. xl. **G**rā sicut paradisus in benedcōnibus. vere paradisus dei fuit maria in benedcōnibus multipliciū deliciaz spūaliū. de quibus etiā berni ait. **Q**uidni delicias dixerim decus virginitatis cum munere fecūditatis insigne builitatis distillantem charitatis fauuz. miscōie viscera plenitudine grē pre rogatiuam glorie singularis. **I**tem grā mariam fecit miraculosam in prole. in miraculoso conceptu et partu. dum miraculose vgo concepit virgo peperit et miraculosius deum cōcepit et peperit. **U**nde de hac eius gratia bñ dicitur luce. **P**etimeas maria inuēisti enim grām apud deum. **E**cce p̃cipies in vtero et paries filium et vocabis nomē eius ihesum. hic erit magn^o et filius altissimi vocabitur. **D**e hoc nomine bernard^o loquens ait. **I**ntellige virgo prudens ex nōie filij p̃missi. quantam et q̃ magnam specialem grām inuenieris apud deū. **I**tem grā mariam fecit gloriosam. propter qđ bene supradictum est mulier graciosa inueniet gloriam. **O** vere felix inuentrix maria. que tam magna in mundo et tam magna in celo inuenit. nulla pura creatura tantam grām in mundo. nulla tantam glām in celo inuenit. et certe tam grām q̃ gloriam inuenit apud dñm. q̃ sicut in psalmo dicitur. **G**ratiaz et glām dabit dñs. **S**ed ecce charissimi grā marie non solum vtilissima fuit sibi ipsi. sed etiaz nobis ymmo toto humano generi. **E**t **G**rā enī marie colligit malos. impinguat bonos liberat vniuersos. **C**olligit a culpa. impinguat in gratia. li

Quintus

berat a morte eterna **D**ico q̄ gratia marie colligit ad miāz. col-
ligit ad ecclām malos. **H**oc bene significatum est in gratia quā
in colligendis spiciat a messoribus derelictis ruth vero inuene-
rat quando dixerat ad boos **I**nueni grām corā oculis tuis do-
mine mi. qui p̄solatus es me et locut⁹ es ad cor ācille tue **R**uth
interpretat⁹ videns vel festinans et significat brām v̄ginē. que v̄
vidēs in p̄tēplatione et bñ festinās fuit in actioē. **V**idēs etiā
nrām miseriā. et festinās ad impēdendā miām suā **B**oos int̄/
pretatur v̄tus et sc̄at illū de quo in psalmo d̄r **E** Magn⁹ dñs nos-
ter et magna v̄t⁹ ei⁹ **R**uth ḡ in oculis boos. maria in oculis dñi
hāc grām inuenit. vt ipsa spicas. i. aiās a messoribus derelictas
colligere ad veniam possit **Q**ui sunt messores nisi doctores et
rcōres **O** vere magna marie grā qua multi ex eis ad miām col-
ligūtur qui a doctorib⁹ et rcōrib⁹ t̄p̄ incorrigibiles relinquūtur
Et iō bñ bernardus ait **M**aria tu pccōrem toti mūdo despec-
tum materno affectu āplecteris. foues nec deseris quousq; hor-
rendo iudici miserum reconcilies **I**tem grā marie
bonos impinguat pinguedine gratie **I**n ecclās. xxvi. **G**ra
mulieris sedule delectabit virum suum et ossa illius impingua-
bit **M**ulier sedula maria fuit de cuius sedulitate beda ait. ma-
ria secreta dei ore tacito vigili tamē corde. sedula scrutabatur.
Quis huius mulieris est vir nisi ille quem ipsa circūdedit in v-
tero. de quo dicitur iheremie xxxi. **C**reavit dñs nouū sup ter-
ram femina circūdabit virum. **H**uius viri ossa sunt quicūq; in
corpore eius id est ecclesia fortes sunt. **I**sta ossa suffragāte grā
marie impinguantur vnctionib⁹ gracie **I**mpinguant inq̄ pin-
guedine spūs sancti. quā et ille impinguari cupiebat qui dicebat
Sicut adipe et pinguedine repleatur aiā mea **Q**uis estimare
valeat q̄ multa aiē opitulāte grā marie sunt p grām impingua-
te in hoc flore ymimo certe quis estimare valeat quanta in ipsa
maria fuerūt impinguatina grāz cuius grā impinguate sunt tot
milia aiāz **C**uius enim v̄tutis pinguedine ipsa caruit que om̄
v̄tutū pinguiissimū habitaculum fuit. **A**it enī iohēs damascen⁹
Maria in domo dñi plantata et impinguate spū vt oliua fructi-
fera omnis v̄tutis habitaculum facta est

M

Sermo

Item gratia marie liberata morte eterna dñi uersos. qui liberatur. hoc bene significatum est in hester de qua legitur. Sic adamauit eam rex plusq̃ omnes mulieres. habuitq; grām et misericordiam hester coram rege super omnes mulieres. et posuit diadema in capite eius. **Q**uius gratie legitur fuisse utilitas duplex. **U**na q̃ ipsa diadema regni obtinuit. **A**lia q̃ ipsa gentem suam morti addictam a morte eripuit. Sic certe nostra hester beata maria tantam coram rege eterno gratiaz inuenit q̃ p̃ hāc non solum ipsa ad coronam peruenit sed etiam generi humano ad mortem addicto subuenit. **U**nde beatus acelmus ait. quid digne referam genitrici dei et domini mei ihesu christi. per cui⁹ fecunditatem captiuus sum redemptus. per cuius partum de morte eterna sum exemptus. **D**igitur mater gratie fac nos filios gratie. fac ut per gratiam tuam verissimam. per grām tuam utilissimā. p̃ gratiam tuam immensissimam. per gratiam tuam multiplicissimam colligamur ad ueniaz remissionis impingue mur per gratiam deuotionis liberemur a morte damnationis. per dñm nostrum ihesum christū filium tuum. Amen.

Sermo sextus.

De gratia plena.

Alobuc kñi aliqua o grā dulcissimē marie sunt dicenda. **C**ōsiderāda ḡ est quadruplex grā in maria uidelz grā donoz. grā labioz. grā priuilegioz grā premioz. **P**rimo ergo considerate kñi in maria grām donoz spūs sancti. **D**e hac grā maria gratula būde dicere p̃t illud eccl̃as. xxi. in me oīs grā ueritatis in me oīs spes uite et virtutis. **Q**uid mirū si ipā plena grā uite et ueritatis que mā est ei⁹ quem legi⁹ plenū grē et ueritatis. **E**t quid mirū si in illa vga est tanta donoz spūs sc̃i affluētia in cuius flore requieuit spūs sc̃s cum tāta donoz suozum supereffluētia. **M**aria nāq; ē illa vga et filius marie est ille flos de quo dicit ysa. xi. Egredietur uirga de radice yel